

Sulev Iva (University of Tartu & Võro Institute): South Estonian language or languages – speakers' identity vs linguistics perspective

The presentation will discuss the issues of naming and classifying South Estonian languages, drawing on existing classifications, censuses and opinion polls.

The South Estonian language or languages are currently referred to and classified in quite different ways, depending on the point of view of the namer and classifier. The speakers and developers of Võro and Seto themselves generally refer to their language as Võro or Seto language respectively (Eichenbaum, Koreinik 2008, Kuuba 2024), and do not agree to call their language a dialect, a variety or anything less than a distinct language. The status of Võro and Seto as languages in their own right is underlined by the Võro Institute, the Seto Institute and the decisions of both the Võro and Seto Congresses (DCV 2023, SK 2024). Admittedly, the speakers of Mulgi and Tartu have not, as far as is known, developed the same firmly expressed view of their own languages as distinct languages.

On the other hand, among linguists, there seems to be a prevailing view that there is a South Estonian language as an individual language, whose dialects or varieties are Võro, Seto, Mulgi and Tartu (see e.g. Glottolog). And thirdly, the official language policy of the Estonian state is still based on the outdated view of Estonian dialectology, according to which South Estonian is a dialect group of the Estonian language, which includes the Mulgi, Tartu and Võro dialects, and the Setu subdialect. The official position of the Estonian state, in particular, but also the current prevailing classification in linguistics, thus contradict the South Estonian languages' speakers' identity and perception of their own language, but also, as far as Võro is concerned, the ISO standard, according to which Võro is an individual language.

However, modern language classification and naming practices should be based not only on linguistics or official state language policy, but also on the self-determination and identity of the speakers of these languages. To this end, it should treat South Estonian not as a dialect group or individual language, but as a language group – South Estonian subgroup of the Finnic languages, consisting of four closely related living individual languages, Võro, Seto, Mulgi and Tartu.

Tartu and Mulgi remain somewhat problematic, however, as the linguistic identity of their speakers fluctuates between language and dialect or is unknown. In addition to today's living South Estonian languages, a separate topic is the extinct language islands of South Estonia, of which at least Leivu can certainly be regarded as a distinct language (Kallio 2021).

Sources

DCV 2023 = Decision of the 1st Congress of the Võro People on the Rights of the Võro Language, Võro-Language Education, Media, Culture and Public Usage of the Võro Language.

<https://www.vorokongress.ee/wp-content/uploads/2023/06/Decision-on-language-eng.pdf>
Eichenbaum, Külli; Koreinik, Kadri 2008: Kuis eläs mulgi, saarõ ja võro kiil. Võro Instituudi toimõndusõq 21. Võro Instituut.

Kuuba, Rainer 2024. Midä näütäse 2011. ja 2021.a rahva ülelugõmisõ võro keele mõistjido kotsilõ. Võro Instituudi toimõndusõq 39, 9–39. Võro Instituut.

Glottolog: South Estonian: <https://glottolog.org/resource/languoid/id/sout2679>

Kallio, Petri 2021. The Position of Leivu. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics 12(2). 123–143.

SK 2024 = XIV Seto Kongress: <https://setomaa.ee/kogukond/2864>

Sulev Iva (Tartu Ülikool ja Võru Instituut): Lõunaeesti keel või keeled – kõnelejate identiteet vs keeleteaduse vaade

Ettekandes arutletakse lõunaeesti keelte nimetamise ja klassifitseerimise küsimuste üle, toetudes senistele klassifikatsioonidele, rahvaloendustele ja arvamusküsitlustele.

Lõunaeesti keelt või keeli nimetatakse ja klassifitseeritakse praegu üsna erinevalt, olenevalt nimetaja ja klassifitseerija vaatepunktist. Võro ja seto keele kõnelejad ja arendajad ise üldiselt nimetavad oma keelt vastavalt võro või seto keeleks (Eichenbaum, Koreinik 2008, Kuuba 2024), ega nõustu oma keele nimetamisega murdeks, varieteediks või milleks iganes vähemaks kui omaette keeleks. Võro ja seto keele kui omaette keelte staatust rõhutavad nii Võro Instituut, Seto Instituut, kui ka nii Võro kui Seto kongressi otsus (DCV 2023, SK 2024). Tõsi, sama kindlalt väljendatud seisukohta oma keele kui omaette keele suhtes pole teadaolevalt välja kujunenud mulgi ega tartu keele kõnelejail.

Teiselt poolt, keeleteadlaste ringis, näib olevat valdav vaade, et individuaalse keelena on olemas lõunaeesti keel, mille murded või varieteedid on võro, seto, mulgi ja tartu (vt nt Glottolog). Ning kolmandaks, Eesti riigi ametlik keelepoliitika lähtub ikka veel Eesti dialektoloogia vananenud arusaamast, mille kohaselt lõunaeesti on eesti keele murderühm, mille alla kuuluvad Mulgi, Tartu ja Võro murre ning viimase alla Setu murrak. Eriti Eesti riigi senine ametlik seisukoht, kuid ka keeleteaduse praegune valdav klassifikatsioon lähevad sellistena vastuollu lõunaeesti keelte kõnelejate eneste identiteedi ja arusaamaga oma keelest, kuid võro keele osas ka ISO standardiga, mille järgi võro keel on individuaalne keel.

Keelte tänapäevane klassifikatsioon ja nimetamispraktika peaks siiski põhinema mitte ainult üksi lingvistikal või riigi ametlikul keelepoliitikal, vaid ka nende keelte kõnelejate enesemääratluse ja identiteedil. Selleks peaks see käsitlema lõunaeestit mitte murderühma ega individuaalse keelena, vaid keelerühmana – läänemeresoome keelte lõunaeesti allrühmana, mis koosneb neljast lähedast elavast individuaalsest keelest, võro, seto, mulgi ja tartu keelest.

Mõneti problemaatiliseks jäävad seejuures siiski tartu ja mulgi, mille kõnelejate keeleline enesemääratlus kõigub keele ja murde vahel või on sootuks teadmata. Lisaks tänapäevastele elavaile lõunaeesti keelele on eraldi teema lõunaeesti väljasurnud keelesaared, millest vähemalt leivut võib kindlasti täiesti omaette keeleks pidada (Kallio 2021).

Allikad

DCV 2023 = Decision of the 1st Congress of the Võro People on the Rights of the Võro Language, Võro-Language Education, Media, Culture and Public Usage of the Võro Language.

<https://www.vorokongress.ee/wp-content/uploads/2023/06/Decision-on-language-eng.pdf>

Eichenbaum, Külli; Koreinik, Kadri 2008: Kuis eläs mulgi, saarõ ja võro kiil. Võro Instituudi toimõndusõq 21. Võro Instituut.

Kuuba, Rainer 2024. Midä näütäse 2011. ja 2021.a rahva ülelugõmisõ võro keele mõistjidõ kotsilõ.

Võro Instituudi toimõndusõq 39, 9–39. Võro Instituut.

Glottolog: South Estonian: <https://glottolog.org/resource/languoid/id/sout2679>

Kallio, Petri 2021. The Position of Leivu. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics 12(2). 123–143.

SK 2024 = XIV Seto Kongress: <https://setomaa.ee/kogukond/2864>